

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

5HD404 ČESKOSLOVENSKÉ HOSPODÁŘSKÉ DĚJINY (1918-1992)

(PŘÍLOHA K PRACOVNÍMU VÝKAZU listopad 2017)

HANDOUT NA TÉMA: „Druhá světová válka a její politické, hospodářské a sociální důsledky pro území Československa.“

„Sudetská krize“ a Mnichovská dohoda

Po anšlusu Rakouska v březnu 1938 se Adolf Hitler zaměřil na nové zahraničně politické cíle. Od založení Československa žilo v novém státě 3,2 milionů Němců (22,5 % obyvatelstva). Obývali horské oblasti na severu a západě – tzv. Sudety (Sudetenland).

Teprve po převzetí moci nacisty v Německu v roce 1933 začala německá skupina silněji artikulovat a požadovat od československé vlády právo na autonomii. Sudetoněmecká strana (Sudetendeutsche Partei) zvítězila ve volbách v květnu 1935 (získala 68 % hlasů německých voličů). Bezprostředně po začlenění Rakouska požadoval Hitler, aby Konrad Henlein, stupňoval požadavky autonomie, aby je pražská vláda nemohla splnit. Zostřené napětí vedlo až k podnětu spojeného s odtržením oblastí obývaných převážně Němci a rozhořela se „Sudetská krize“.

Velení německé branné moci (wehrmachtu) sdělil Hitler 1. června 1937 (Fall Grün) a opakoval 30. května 1938, aby se připravil na válku: mým „neodvolatelným závěrem je v dohledné době zničení Československa“. Další vývoj však závisel na postoji západních mocností. Britský premiér Neville Chamberlain věřil, že zachování míru je možné, když on vyjde vstříc německým přáním, neboť toto je Hitlerův poslední teritoriální požadavek říše. Chamberlain radil proto pražské vládě, aby našla se sudetskými Němci vyrovnání, aby nevznikl žádný důvod pro intervenci Hitlera.

Chamberlain letěl 15. a 22. září 1938 do Německa, aby Hitlera odradil od násilných opatření. Ačkoliv pražská vláda vyjádřila ochotu k odstoupení tzv. Sudet (21. září 1938), trval Hitler na invazi německých vojsk. Dne 23. září 1938 Syrového vláda prohlásila pod tlakem veřejných vystoupení Hitlerovy požadavky za nepřijatelné a vyhlásila všeobecnou mobilizaci. Nakonec došlo v poslední chvíli ke „kompromisu“. Dne 29. září, resp. po půlnoci již 30. září 1938 byla podepsána v Mnichově (v budově dnešní Musikhochschole) dohoda (N. Chamberlaine, B. Mussolini, A. Hitler, E. Daladier). Podle ní muselo Československo od 1. října 1938 vyklidit odstoupené oblasti, které byly okamžitě obsazeny německými vojsky. Velká Británie a Francie garantovaly Československu, které se neúčastnilo jednání v Mnichově, „nezávislost“ zbytku státu. Chamberlaine byl přesvědčen, že zajistil „mír pro naši dobu“. Pro Hitlera byl Mnichově jen další etapou na cestě k válce. Součástí Mnichovské dohody bylo také „vypořádání se“ Československa s polskými a maďarskými nároky. Na základě polského ultimáta (již 30. září 1938) a první Vídeňské arbitráže (2. listopadu 1939) byly odstoupeny další oblasti na severní Moravě a v českém Slezsku, části Oravy, Spíše, Kysuc, Šariše, jižního Slovenska a jižní Podkarpatské Ukrajiny.

Pramen: přeloženo z: Schlaglichter der Weltgeschichte, Bonn 1992, s. 412-413.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Protektorát Čechy a Morava (Protektorat Böhmen und Mähren)

Rok 1938 se stal pro Adolfa Hitlera jedním z vrcholů jeho popularity pro německý národ. S obsazením demilitarizovaného Porýní (1936), začlenění Rakouska (1938) do říše a „vyřešení“ tzv. sudetské krize na úkor Československa Hitler naplnil cíle německé zahraniční politiky, která byla zacílena na revizi versailleské mírové smlouvy. Dosáhl toho bez větších politických komplikací a bez jediného výstřelu. Většina Němců Hitlera považovala za mimořádného státníka, kterému se vše daří. Malé skupině diplomatů a vojenských špiček, která s agresivním zahraničněpolitickým jednáním nesouhlasila, bylo zřejmé, že těžko zabrání nové válce. Britský premiér Chamberlain byl přesvědčen, že Hitler díky dodatečnému německo-britskému prohlášení o neúročení je pevně ukotven v jeho politice appeasementu.

Hitler přesto požadoval již v listopadu 1938 v jednom vyjádření přes německým tiskem, že německý národ musí být připraven na válku. Současně povzbuzoval Slováky, aby zesílili své požadavky na samostatný stát. Slovenský parlament skutečně 14. března 1939 vyhlásil pod Hitlerovým tlakem nezávislou Slovenskou republiku. Stávající česko-slovenský prezident Emil Hácha byl během své návštěvy Berlína donucen v noci na 15. března 1939 podepsat dokument, kterým vkládal osud země do rukou Adolfa Hitlera.

Ještě v noci na 15. března 1939 začalo obsazení zbytku Česko-Slovenska německou brannou mocí. České obyvatelstvo jen bezmocně přihlíželo okupaci. Dne 16. března 1939 vyšel Hitlerův výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava jako nedílné součásti Německé říše s omezenou autonomií. Říšským protektorem se stal Konstantin von Neurath. Česko-Slovensko jako samostatný stát přestal existovat. Podkarpatskou Rus, resp. Zakarpatskou Ukrajinu obsadilo Maďarsko. Slovenský štát, označovaný jako Schutzstaat (pod ochranou Německa) se stal satelitem Německa. Západní mocnosti podaly až 18. března jen formální protest proti porušení Mnichovské dohody. Teprve až nyní západní demokracie prozřely, a ještě v březnu 1939 poskytly garance Polsku v případě německého útoku.

Pramen: přeloženo z: Schlaglichter der Weltgeschichte, Bonn 1992, s. 414-415.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

